

*Романова О. К.,**кандидат філологічних наук, доцент,
заведуючий кафедрою українського і російського мов
Інститута підготовки іноземних громадян**Одеського національного політехнічного університета**Печкурова Л. В.,**старший викладач кафедри українського і російського мов
Інститута підготовки іноземних громадян**Одеського національного політехнічного університета*

НАУЧНО-ПРОФЕСІОНАЛЬНИЙ ТЕКСТ ЯК ОСНОВА ОБУЧЕННЯ РЕФЕРИРОВАНИЮ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Анотація. Стаття присвячена актуальній проблемі професійно-орієнтованого навчання іноземних студентів технічних вузів на прикладі реферування науково-професійного тексту.

Ключові слова: професійно-орієнтоване викладання, науковий стиль мови, реферування, науково-професійний текст.

Постановка проблеми. В теперішній час ведемо активну модернізацію української системи вищої освіти, яка охоплює ряд процесів, спрямованих на підвищення якості освіти, її інтеграцію в світове простір. Успішна інтеграція в світове освітнє простір може бути забезпечена тільки при умові володіння студентами іноземною мовою як засобом спілкування і наблизення до світових досягнень в області науки, техніки, економіки, гуманітарних знань.

Изложение основного материала исследования. Действительные шаги по диверсификации языковой политики в области обучения иностранных граждан, предоставление высшим учебным заведениям возможности проведения обучения среди иностранных студентов на иностранных языках уже дали быстрый эффект по увеличению численности иностранных учащихся до рекордных размеров [7].

Для иностранных студентов технических вузов учебно-профессиональная сфера общения является основной, поэтому главная задача преподавателя украинского/русского как иностранного – формирование умений устного и письменного профессионального общения: читать и понимать учебно-научную литературу, слушать и конспектировать лекции, писать рефераты, курсовые, лабораторные работы и т. п. Улучшение качества профессионально-ориентированного преподавания иностранного языка с учётом спецификации будущей профессии студентов позволяет достичь поставленные цели. В связи с этим требуется переосмыслить содержание, формы и методы обучения основным видам речевой деятельности в вузе неязыкового профиля, так как профессионал, работающий в определённой сфере, должен уметь работать с аутентичными специальными текстами и активно использовать информацию, заключённую в них, в условиях делового партнёрства [9].

Сегодня как никогда необходимо учитывать то обстоятельство, что традиционную структуру общего числа задач образования дополняет задача удовлетворения образовательных потребностей самого студента. И это становится особенно ощутимым при подготовке специалистов из числа иностран-

ных граждан, которые действительно стремятся получить качественное образование [10].

Проблема обучения научному стилю речи является одной из проблем подготовки квалифицированных специалистов инженерного профиля. Она предполагает формирование коммуникативной компетенции в учебно-научной сфере для обеспечения получения профессиональных знаний, умений и навыков.

Особой актуальностью и вместе с тем сложностью отличаются письменные формы речи. Поэтому проблема обучения иностранных студентов созданию письменных работ, в частности рефератов, является одной из важнейших методологических задач. Обучение реферированию студентов-иностранцев в Институте подготовки иностранных граждан Одесского национального политехнического университета с учётом их коммуникативно-познавательных и профессионально-ориентированных интересов начинается ещё на подготовительном факультете и продолжается на кафедре украинского и русского языков, представляя широкое поле деятельности для внедрения эффективных методик и отвечая требованиям современной парадигме образования – концепции непрерывного обучения и принципу бинарного (субъектно-субъектного) характера педагогического процесса.

В курсе украинского/русского как иностранного предусмотрено овладение студентами базовыми принципами реферирования и аннотирования иноязычного текста.

Обучение этому важному виду учебной деятельности осуществляется по традиционной методической системе – от чтения текста, его компрессии до передачи основной информации в письменной форме.

Методика обучения студентов языку будущей специальности предполагает отбор таких текстов, которые бы отвечали коммуникативным потребностям обучаемых. Они должны удовлетворять следующим критериям:

- новизна;
- актуальность;
- соответствие профессиональным интересам студента;
- возможность обогащения и расширения профессиональных знаний;
- наличие наиболее употребительных терминов и информации, типичной для профессионального общения в соответствующей подсистеме науки и техники.

Предложенные для реферирования тексты соответствуют общедидактическим требованиям: отвечают возрастному и

інтелектуальному рівню студентів, удовлетворяють его емоційні та пізнавальні запити, служать передумовою розвитку абстрактного мислення, учитывають рівень мовної підготовки студентів [10]. Свідчення, отримані з даних текстів, сприяють здійсненню ефективного комунікації в професійній сфері спілкування.

В технічному вузі іноземні студенти вивчають мову спеціальності, навчання якому здійснюється на роботі з текстами профільних дисциплін, в яких прослідковуються послідовність в роздумі та доведенні, причинно-наслідкові зв'язки між різними поняттями, визначеннями та т. п. Аналізовані в навчально-професійній сфері автентичні тексти інженерно-технічного профілю повинні бути доступні студентам за змістом та обсягом інформації, пізнавально цінними.

Особливу увагу при навчанні необхідно приділяти вивченню способів обробки первинної інформації та створенню на її основі вторинного тексту. Таким чином, студенти включаються в процес осмислення, аналізу та оцінки змісту тексту для подальшого витягнення необхідної інформації.

В кожному тексті студенту належить виділити інформаційно важливі частини для передачі змістового змісту тексту. Також виділити частини, виконуючі роль зв'язок, без яких текст розпався б на самостійні висловлювання. Студент повинен навчитися розуміти, а потім продукувати всі структурні елементи технічного тексту.

Основою для навчання реферуванню є знання структури наукового тексту та окремих його абзаців, вміння складати план тексту, конспект, реферат. Студенти повинні вміти використовувати методи подачі матеріалу автором, наприклад: *автор перераховує, називає, обґрунтовує, характеризує, дає визначення* та т. д.

Вчитель повинен звернути увагу студентів на синонімічні кліше: *мнение, точка зору, погляд*, а також синонімію предлогів: *мнение о (чём?) / по поводу (чого?) / относительно (чого?)*. Треба ознайомити студентів з лексико-граматичними засобами: *автор отмечает, обращает внимание (на что?), характеризует роль и значение (чого?), даёт оценку (чему?)* та т. п.

Процес навчання реферуванню повинен включати наступний алгоритм: спостереження, роботу за зразком, самостійну роботу з використанням лексико-граматичних конструкцій, самоконтроль.

Подібні принципи навчання написанню рефератів лягли в основу підручників «Навчальний посібник по реферуванню наукового тексту» [5] та «Навчальний посібник по реферуванню наукового тексту для іноземних студентів всіх спеціальностей заочної форми навчання» [6], створених колективом кафедр української та російської мов Одеського національного політехнічного університету. Головною метою посібників є навчання студентів складанню рефератів-оглядів на основі двох-трьох текстів або статей за спеціальністю студентів, тобто формування навичок аналітико-синтаксическої переробки та структурно-семантичної компресії наукового тексту. З цією метою в посібниках широко представлені вправи по лексико-синтаксическій трансформації тексту.

Учитывая складність рефератів-оглядів як мовного твору, студенти працюють поступово, переходячи від вивчення реферативних конструкцій в реченнях, до готових рефератів до побудови власних речень та далі до репро-

дукції та самостійної продукції частин рефератів та тексту рефератів в цілому [8].

Перші заняття по реферуванню спрямовані на формування навичок студентів в складанні рефератів по одному джерелу. Далі заняття повинні бути присвячені оглядовому реферуванню на основі декількох автентичних текстів науково-технічного профілю.

Заключительний етап навчання російській мові як іноземній передбачає навчання реферуванню, так як цей вид роботи над текстами, пов'язаними з спеціальністю студентів, вносить на екзамен для перевірки рівня володіння письмовою мовою. Тому створення посібників по оглядовому реферуванню на основі текстів за спеціальністю іноземних студентів є важливою методичною задачею.

Тексти, обрані для написання рефератів-оглядів на екзамені, присвячені основним напрямкам технічних спеціальностей студентів.

Вироблення інформації прочитаного тексту при певній ступені переробки та стиснення його структури є задачею, яку виконують репродуктивні жанри письмової мови [8]. Саме реферування наукового тексту є одним з найбільш важливих видів роботи для іноземних студентів неязыкових спеціальностей.

Висновки. Знання основ реферування дозволяє швидко та якісно орієнтуватися в літературі за спеціальністю. При навчанні реферуванню робота з текстом допомагає розвитку у студентів самостійності в отриманні знань за спеціальністю, вміння застосувати їх на практиці з метою узагальнення, синтезу та аналізу отриманої інформації.

Ефективному засвоєнню матеріалу сприяє використання електронних джерел інформації, які широко доступні кожному іноземному студенту. Побудова навчального процесу на базі дистанційних занять дає можливість говорити про принципово нову організацію роботи по реферуванню, в основі якої свідоме мотивоване ставлення до самонавчання та самосовершенствования.

Література:

1. Барыкина А.Н. Практическое пособие по развитию навыков письменной речи / А.Н. Барыкина, В.В. Добровольская. – М. : Рус. яз., 1983.
2. Бей Л.Б. Реферирование по-русски : [учебное пособие для иностранных студентов] / Л.Б. Бей. – Харьков : ХНУ им. В.Н. Каразина, 2010. – 188 с.
3. Василишина Г.И. Учимся реферировать. Грамматика русского языка для студентов продвинутого этапа и аспирантов-иностранцев естественных и технических вузов : [учебное пособие по обучению реферированию] / Г.И. Василишина, Э.Н. Леонова. – М. : РУДН, 2002.
4. Рецензирование и обзорное реферирование текстов по специальности / [И.А. Золотарёва, Л.Ф. Круповая, А.С. Пономарёв, О.В. Хомякова]. – Харьков : ХНАГФ, 2010. – 95 с.
5. Курова Г.И. Учебное пособие по реферированию научного текста для иностранных студентов : [учебное пособие] / Г.И. Курова, Л.В. Печурова. – Одесса : ОНПУ, 2017. – 193 с.
6. Курова Г.И. Учебное пособие по реферированию для иностранных студентов всех специальностей заочной формы обучения : [учебное пособие] / Г.И. Курова, О.К. Романова, Л.В. Печурова. – Одесса : ОНПУ, 2016. – 75 с.
7. Оборский Г.А. Экспорт образовательных услуг в свете национальной стратегии развития образования в Украине до 2021 года /